

НЕМАТОДОЗИ ДИКОГО КАБАНА *SUS SCROFA* НА ТЕРИТОРІЇ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПАХОМОВ О.Є., КОБЕЗА П.А.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,

м.Дніпропетровськ

e-mail: kobeza-pavel@rambler.ru

Вплив дикого кабана на біоценози являється досить важливим та багатограним питання глибокого дослідження в багатьох сферах зоології та екології, на якому сходиться велике число ключових аспектів функціональної зоології та питань біологічного різноманіття в навколишньому середовищі. Дикий кабан – найбільша мисливська парнокопитна тварина на території Дніпропетровської області. На сьогодні, мисливське господарство області є одним з найкраще організованих в Україні. Для якісного ведення мисливського господарства, проведення ефективних біотехнічних заходів виникає необхідність дослідження особливостей екології та біології видів мисливської фауни, проведення таксаційно-облікових заходів та встановлення якісного моніторингового контролю за якістю сировини виводить мисливське господарство в Україні на міжнародний рівень. Мережа моніторингових заходів з виявлення та дослідження гельмінтофауни мисливських тварин на території області носить лише епізодичний характер та поодинокі повідомлення, що потребують чіткого систематичного підходу, не лише з питання ветеринарного контролю з розповсюдження епізоотій [10].

Загальний аналіз гельмінтофауни дикого кабана за різними повідомленнями та в різних регіонах досить сильно варіює. На території України налічується не менше 32 видів нематод, а за іншими повідомленнями до 40 видів. П'ять видів трематод, чотири види цестод і один вид скребня. Кабан сприйнятливий до зараження трематодой з широкої родини фасціолід і цестод і належить до числа потенційних джерел інвазії та спричинення широкої епізоотії. При ураженні ехінококом в одних випадках кабан стає дефінітивного господарем, а в інших – проміжним [2, 6]. Подальший розвиток гельмінтів і перебіг захворювання залежать від захисних реакцій в організмі господаря і можуть мати різний результат. Вплив кабана на навколишнє середовище у цьому випадку слід розглядати, як основний транзитивний спосіб перенесення гельмінтозів широкого ступіня заразності [1, 3].

Трихінельоз кабана належить до числа найбільш гострих проблем у мисливському господарстві, що стоїть на першому місці вирішення. Контроль за розповсюдженням трихінельозу стримує виникнення географічного контуру розповсюдження хвороби в окремих регіонах. Відомі постійно діючі шаблони циркуляції трихінельозу. Циркуляція *Trichinella spiralis* по ланцюжку щур - свиня - щур в якості основних носіїв, що виступають у розведенні дикого кабана в умовах відкритих вольєрів та і лісовий цикл циркуляції *T. spiralis* і *T. britovi* в природних екосистемах серед диких тварин - кабана, ведмедя, борсука, лисиці, вовка та ін. цикли розвитку паразитів [5]. Проблема розповсюдження нематодозів може бути вирішена тільки при позначенні резикованих аспектів взаємодій людини із диким кабаном та компонентами навколишнього середовища, реалізації постійного моніторингу здобутих або загублених всеїдних і хижих тварин і запобіганні обміну паразитами між дикими і домашніми тваринами. З інших видів нематод високою екстенсивності інвазії можуть досягати *Globocephalus Urosubulatus* (74,0-86,8%), *Ascarops Strongylina* (87,0%), трихостронгіліди *Hyostromylus Rubidus* - 75,0%, ниркові стронгілід *Stephanurus Dentatus* - 90,0%, а також *Oesophagostomum sp.* - 60,0 -85,7% [2, 4, 5, 7].

Високий рівень зараженості відзначений у легеневих нематод метастронгілід (79,0%, а у *Metastrongylus Elongatus* від 90,0 до 100,0%), їх проміжні господарі - дощові черв'яки (не менше 14 видів), споживання яких кабанами пов'язано з зараженістю легневими і кишковими

нематодами. Перераховані види характеризуються максимальною небезпекою для господарів через інвазивних і деструктивних властивостей. Вражаючи життєво важливі органи, при змішаній інвазії вони призводять до тяжких наслідків - утворення абсцесів, цист, крововиливів, закупоркам вен, перитоніту з наступним паралічем та загибеллю. Випадки загибелі кабанів від легеневих нематод та інших гельмінтів реєстрували на території України досить широко [4,7].

На території Дніпропетровської області зафіксовано і описано за даними літературних джерел за видовим складом гельмінтів дикого кабана (*Sus scrofa*) та домашньої свині 26 видів нематод. Найчастіше зустрічаються трихінели, стронгіліди дихальних шляхів і травного каналу. За даними дослідників на території України найпоширенішими видами у нематодофауні дикого кабана зафіксовано та описано наступних представників: *Ascaris suum* (Goeze, 1782) (*Ascaridata*), *Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788), *Metastrongylus elongatus* (Dujardin, 1845) (*Strongylata*), *Trichuris suis* (Rudolphi, 1803), а також *Trichinella spiralis* (Paget, Owen, 1835) (*Trichurata*). Домінуючі види нематод диких свиней представлені: *A. suum* (Goeze, 1782), *O. Dentatum* (Schrank, 1788), *M. elongatus* (Dujardin, 1845). Нематод виду *T. spiralis* (Paget, Owen, 1835) на території України ідентифіковано лише у 3 % диких копитних [3, 4, 8].

Література

1. Акимов И. А. Распространение трихинелл (Nematoda, Trichinellidae) среди диких и домашних животных в разных областях Украины / И.А. Акимов, Ю.М. Дидык // XIV Конференція Українського наукового товариства паразитологів (УНТП) [Паразити і паразитози: сучасність та ризику], (21–24 вересня 2009 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет. – 2009. – С. 6.
2. Беэр С.А. Паразитизм и вопросы биоразнообразия / Теоретические и прикладные проблемы паразитологии (Труды Ин-та паразитологии РАН. Т.43). – М.: Наука. – 2002. – С.25-36.
3. Березовский А. В. Основные болезни свиней и современные средства для их лечения и профилактики: Краткий справочник / А.В. Березовский, А.И. Поживил, В.П. Литвин. – К.: ПП «Грета», 2008. – 96 с.
4. Голдин Е.Б. Паразитофауна дикого кабана *Sus scrofa* Linnaeus 1758: биоразнообразие и состояние изученности // Экосистемы Крыма, их оптимизация и охрана / Е.Б. Голдин. – 2009. – Вып. 19. – С. 76–89.
5. Корячков В.А. Проблемы паразитарных заболеваний у разных видов тварин та птахів / В.А. Корячков, Д.В. Фещенко, А.І. Драгалъчук, О.В. Стахівський, Ю. Ю. Довгій // XIV Конференція Українського наукового товариства паразитологів (УНТП) [Паразити і паразитози: сучасність та ризику], (21–24 вересня 2009 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет. – 2009. – С. 58.
6. Котельников Г.А. Гельминтологические исследования животных и окружающей среды: Справочник. – М.: Колос, 1983. – 208 с.
7. Нематоды диких копитных Украины / Ю.Ю. Довгій та ін. // Вісник Дніпропетровського університету. Біологія. Медицина. – 2011. – Вип. 2, т. 2. – С. 28–32.
8. Романова Е.М., Индирякова Т.А., Камалетдинова Г.М., Романов В.В., Индирякова О.А., Губейдуллина З.М. Региональный экологический мониторинг биобезопасности среды в зоне среднего Поволжья. – Ульяновск, УГСХА, 2006. – 159 с.
9. Трач В.Н. Рекомендации по применению нового метода учета яиц гельминтов и цист простейших в фекалиях животных / В.Н. Трач. – К.: Главное управление ветеринарии, 1992. – 13 с.
10. Antolova D. The role of wild boars *Sus scrofa* in circulation of trichinellosis, toxocarosis and ascariasis in the Slovak Republic / Antolova D., Reiterova K., Dubinsky P. – *Helminthologia*. – 2006. – Vol. 43, N.1. – P. 92–97.